

Rapport från en tonsättare

I Stenhammarprojektet föll min lott på Kulturamas Estetiska Gymnasium läsåret 2004/05.

Tillsammans med Kristina Westman från Föreningen Svenska Tonsättares kansli träffade jag under våren 2004 rektor *Manne Byström* som visade stort intresse för FST:s projektsatsning.

Han hänvisade framförallt till den undervisande läraren *Håkan Goohde*, som också sedan blev den kontaktperson utan vilken projektet inte kunnat genomföras på KEG.

Mitt upplägg (se bilaga) gällde ht 04, men fick av olika anledningar utsträckas till att gälla hela läsåret.

Fas 1

Jag besökte årskurs 3 och intresserade tvåor på Nutida Konst-lektioner vid två tillfällen i oktober 2004, där jag gav inblickar i modernismens framväxt under tidigt 1900-tal samt efter andra världskriget. Jag lät här eleverna möta futuristiskt buller, dadaistiska ljuddikter, preparerade pianon, klangexperiment, grafiska partitur osv. Min kontaktperson var *Erik Graune*, som var mycket tillmötesgående, skaffade fram erforderlig fonogram etc.

Fas 2

De treor som valt Arrangering/Komposition (+ intresserade tvåor) - undervisande lärare *Håkan Goohde* - fick besök i oktober/november då vi genomförde laborationer med konkret musik, aleatorik m m. I november gjorde jag dessutom en körworkshop (lärare *Helena Sköld*) där eleverna med hjälp av bl a Folke Rabes Rondes fick möta klustertekniker, improvisationsmodeller och aktionsinslag.

Fas 3

Under vårterminen 2005 har jag handlett de enskilda elever som valt att fortsätta med att skriva egna stycken. Två killar och en tjej hade anmält sig till detta, men en hoppade tidigt av p g a för stor arbetsbelastning, och ytterligare en nådde endast halvvägs. Den elev som fullföljde fasen skrev ett stycke för två gitarrer med titeln KONFLIKTER, som inrepererats med en lärare och en elev. Inspelning i slutet av maj 2005, men om det verket kommer att framföras på konsert är i skrivande stund osäkert.

UTVÄRDERING

Det fanns ett stort intresse för Stenhammarprojektet på Kulturama, inte minst bland enstaka lärare, men organisationen lämnade en del i övrigt att önska. Jag borde på ett tidigt stadium ha inviterats till någon form av personalmöte för att informera, och skolans eget bidrag till projektet – ex genom subventionering av egna lärarinsatser eller liknande – borde ha klargjorts tydligare. Om SNYKO eller annan professionell samarbetspartner presenterats i första läget hade detta definitivt höjt attraktiviteten. (Denna ensemble skulle då givetvis ha presenterats för eleverna genom en konsert eller ett konsertseminarium i början av projektet!)

Kulturama-gymnasiets elever har sina musikaliska referenser huvudsakligen från den afro-amerikanska traditionen, vilket naturligtvis påverkar möjligheterna att vinna gehör för den som kommer från den nutida konstmusiken. (Jag bevistade en lektion i Arr/Ko som förstärkte bilden av att komponerande för många var att ”loopa häftiga grooves”...)

Icke för ty mötte jag ändå överraskande positiv respons vid lektionerna i Nutida Konst, även om nummer två av dessa hade, utan min vetskap, förlagts till sk projektvecka vilket innebar avsevärt sämre uppslutning.

Även körworkshopen fungerade utmärkt. Läraren var enormt entusiastisk över det kompletterande perspektiv som detta enstaka tillfälle gav eleverna.

Vid Arr/Ko-laborationerna märktes en viss tvekan hos några elever, även om de verkligen vinnlade sig om goda resultat. Kanske hade dessa tillfällen kunnat utnyttjas bättre om de förberetts med fler förebilder och bättre teknisk utrustning. (Ingen skugga dock över den lärarpersonal som deltog!)

Att så få anmält sig till den sista fasen hade inte behövt vara någon besvikelse om dessa känt att skolan stödde deras satsning mer helhjärtat. (Del av PA-ämnet t ex?) Nu fick allt individuellt komponerande – så vitt jag kunnat utröna – utföras helt vid sidan av ordinarie studier vilket givetvis krävde mycket hög motivation (ex att man planerar att söka till musikhögskolornas kompositionsutbildningar).

Även denna fas var dock i flera avseenden givande inbillar jag mig, eftersom det nu blev ett mer personligt ansvarstagande och mer individualiserad undervisning.

På ett tidigt stadium talades om foajékonsert i Konserthuset och om skolkonsert, men av detta blev knappast ens en tumme. Möjligen är det nödvändigt att från början göra klart hur och var resultatet skall presenteras, för att höja projektets status och stärka incitamentet för de enskilda eleverna. Personligen skulle jag dessutom gärna ha sett ett visst utbyte mellan de olika skolor som ingick i projektet. Nu träffades vi aldrig!

Som helhet har min del av Stenhammarprojektet varit lärorik och skapat mersmak. I fortsättningen tror jag dock att satsningar av detta slag måste vara än tydligare i sin struktur, involvera skolan på en mer genomgripande nivå och kunna redovisa ett konstnärligt resultat som når ut!

Cortona 2005-05-26

Kjell Perder
Tonsättare
www.perder.se

Bilaga

Utkast till en projektbeskrivning april 2004

” V i k o m p o n e r a r ! ! ! ”

SYFTE:

Att stimulera ungdomars kreativitet, genom att med lustfylld metodik ge redskap för ett konstnärligt musikskapande.

Att skapa lyhördhet för musikalisk form, för differentiering, expressivitet och originalitet genom professionell vägledning och inspirerande förebilder.

Att berika elevers självkänsla, stärka deras grupptillhörighet och vidga den estetiska medvetenheten via genomtänkta kompositionsuppgifter, välklingande dokumentationer och en stimulerande arbetsprocess.

Att tillvarata enskildas unika kunskaper från skilda kulturbakgrunder, instrumenterfarenheter etc och respektfullt involvera sådana i individuella och kollektiva kompositionsprojekt.

METOD:

Skolor (grundskolor, gymnasier, kommunala musikskolor, folkhögskolor...) erbjuds besök av professionell tonsättare/kompositionspedagog, för direkta möten med elevgrupper/klasser samt ev relevant lärarfortbildning.

Elevprojektet kan bedrivas i tre faser:

1/ INBLICK - UTBLICK

Kompositionspedagogen/tonsättaren presenterar viktiga strömningar i nutida konstmusik och berättar om sitt eget konstnärliga arbete.

Ordinarie musiklärare deltar och får visst ansvar för uppföljning.

2/ GRUPPKOMPONERANDE

Ljudlaborationer, klangexperiment, "musique concrète", improvisation, grafisk notation m m. Arbetet - som inleds med att skapa förtroliga relationer mellan alla som ska samarbeta - skall resultera i "stycken" som kan redovisas/framföras momentant, men i förekommande fall byggas ut till föreställningar. Musiken kan dokumenteras och utvärderas av ordinarie musiklärare och eleverna själva.

I mån av tid kan denna fas kompletteras med att tonsättaren skapar en struktur, där enskilda elever ges möjlighet till eget komponerande av klart definierade delar/avsnitt/stämmor.

Elevernas valmöjligheter måste begränsas, men specifika kunskaper och idéer - såväl av etnisk som instrumentalteknisk art - tillvaratas. För att kringgå tekniska problem kan här med fördel alternativa notationsformer användas.

3/ MED EGEN HAND

Möjlighet skall finnas till att skriva sin helt egna musik, förslagsvis för röster/instrument som finns tillgängliga bland lärare och elever om medel saknas för att i projektet engagera professionella musiker. Tonsättaren/kompositionspedagogen handleder, om så önskas hjälper till att få ner elevernas kompositionsidéer på notbladet/i datorn, och blir en mentor för utvecklandet av den kompositoriska gestaltningsförmågan. De färdiga verken repeteras, med såväl kompositionspedagogen som de unga komponisterna närvarande, och framförs på offentlig konsert; gärna tillsammans med verk av en eller flera etablerade tonsättare.

Musiklärare förväntas fortsätta arbetet på lämpligt sätt, och erbjuds metodisk handledning.

Projektet kan om så önskas växa ut till ämnesöverskridande temadagar, där exempelvis drama, bild, slöjd, språk och historia särskilt involveras.